

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Директорат дошкільної та інклюзивної освіти

пр-кт Берестейський, 10, м. Київ, 01135, тел.(044)481-47-69, факс (044)481-32-87, e-mail: dps@mon.gov.ua

**Обласні, Київська міська
державні адміністрації
(військові адміністрації)**

Про інформування

На виконання Операційного плану заходів з реалізації у 2024-2026 роках Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 червня 2024 р. № 527-р Державною службою якості освіти України розроблено «Методичні рекомендації для засновників закладів освіти щодо забезпечення доступності, безпечності та інклюзивності освітнього середовища закладів освіти».

Надсилаємо зазначені рекомендації для використання в роботі.

Додаток: на 8 арк.

Генеральний директор

Алевтина ЛОТОЦЬКА

Корецька Неля 0444813239

МОН № 6/419-25 від 27.05.2025

Підписав: Лотоцька Алевтина Вікторівна

Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000C38830008C6ED400

Дійсний: з 13.05.2024 11:23:35 по 13.05.2026 11:23:35

Сумська обласна державна адміністрація
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ

пр. Свободи, 38, м. Суми, 40016, тел./факс (0542) 36 10 97, тел. 63 51 00
E-mail: osvita@sm.gov.ua Web: www.osvita.sm.gov.ua Код ЄДРПОУ 39399524

30.05.2025 № 08-13/3044

На _____ № _____

Керівникам органів управління
освітою

Про методичні рекомендації
з питань забезпечення
доступності, безпечності та
інклюзивності освітнього
середовища закладів освіти

Керівникам закладів фахової
передвищої та вищої освіти

Директорам закладів професійної
(професійно-технічної) освіти

Директорам закладів загальної
середньої освіти з пансіоном у
структурі

Департамент освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації доводить до відома та використання в роботі лист Міністерства освіти і науки України від 27.05.2025 № 6/419-25 про рекомендації для засновників закладів освіти щодо забезпечення доступності, безпечності та інклюзивності освітнього середовища закладів освіти.

Просимо довести зміст цього листа до відома зацікавлених осіб та врахувати вищезазначені рекомендації під час організації інклюзивного середовища в закладах освіти.

Додаток: на 9 арк. в 1 прим.

Директор

Вікторія ГРОБОВА

Додаток
до листа Міністерства
освіти і науки України
від _____ № _____

Рекомендації для засновників закладів освіти щодо доступності, безпеки та інклюзивності освітнього середовища закладів освіти

Законом України «Про освіту» (далі - Закон) визначено, що інклюзивне освітнє середовище - сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування створюють умови для забезпечення прав і можливостей осіб з особливими освітніми потребами для здобуття ними освіти на всіх рівнях освіти з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів (частина перша статті 19 Закону).

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування та заклади освіти створюють особам з особливими освітніми потребами умови для здобуття освіти нарівні з іншими особами шляхом належного фінансового, кадрового, матеріально-технічного забезпечення та забезпечення універсального дизайну та/або розумного пристосування, що враховує індивідуальні потреби та можливості таких осіб, визначені в індивідуальній програмі розвитку (частина четверта статті 19 Закону).

Навчання, виховання та розвиток осіб з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти здійснюються за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством, у тому числі з урахуванням потреб дитини, визначених в індивідуальній програмі розвитку (частина п'ята статті 19 Закону).

Будівлі, споруди і приміщення закладів освіти та інклюзивно-ресурсних центрів повинні відповідати вимогам доступності згідно з державними будівельними нормами і стандартами (частина четверта статті 20 Закону).

Проектування, будівництво та реконструкція будівель, споруд, приміщень закладів освіти та інклюзивно-ресурсних центрів здійснюються з урахуванням принципів універсального дизайну та/або розумного пристосування (частина п'ята статті 20 Закону).

Органи місцевого самоврядування мають забезпечувати доступність дошкільної, повної загальної середньої освіти, позашкільної освіти та професійної (професійно-технічної) освіти (стаття 66 Закону).

Забезпечення доступності, безпечності та інклюзивності освітнього середовища закладів освіти регулюють:

- Закон України «Про освіту»;
- Закон України «Про дошкільну освіту»;
- Закон України «Про повну загальну середню освіту»;
- Закон України «Про позашкільну освіту»;
- Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту».

Норми Законів реалізуються через постанови Кабінету Міністрів України:

- від 10 квітня 2019 р. № 530 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти»;
- від 15 вересня 2021 р. № 957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти»;
- від 21 серпня 2019 р. № 779 «Про організацію інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти»;
- від 10 липня 2019 р. № 636 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти».

Створення інклюзивного освітнього середовища здійснюється шляхом забезпечення:

- доступності території, будівель, споруд та приміщень закладів освіти з урахуванням принципів універсального дизайну та/або розумного пристосування;
- організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних потреб;
- допоміжними засобами для навчання дітей з особливими освітніми потребами;
- надання системних психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг;
- запобігання і протидії насильству та жорстокому поведженню з дітьми в закладі освіти.

Засновник зобов'язаний забезпечити в закладах освіти доступність будівель згідно з Державними будівельними нормами.

Якщо у закладі освіти неможливо забезпечити в повному обсязі вимоги доступності з урахуванням принципів універсального дизайну, здійснюється їх розумне пристосування.

Питання доступності закладу освіти необхідно розглядати комплексно, забезпечуючи доступність прилеглої до об'єкта території (зокрема, паркувальних місць, шляхів руху), входів / виходів (вхідних груп), вертикальних і горизонтальних шляхів руху всередині об'єкта, приміщень (зокрема, санітарно-гігієнічних), а також укриттів. Усе це є складовими частинами доступності об'єкта.

Нормативні документи, що регламентують забезпечення доступності та інклюзивності освітнього середовища в закладах освіти:

- Закон України «Про будівельні норми»;
- Закон України «Про архітектурну діяльність»;
- ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення»;
- ДБН В.2.2-3:2018 «Будинки і споруди. Заклади освіти»;
- ДБН В.2.2-4:2018 «Будинки і споруди. Заклади дошкільної освіти»;
- Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності».
- Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності, затвержені постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 р. № 365).

Порядком організації інклюзивного навчання у **закладах дошкільної освіти** передбачено, що засновник (засновники) закладу дошкільної освіти за умови утворення інклюзивної групи має забезпечити в установленому законодавством порядку:

приведення території закладу, будівель та приміщень у відповідність із вимогами державних будівельних норм щодо закладів дошкільної освіти та інклюзивності;

створення відповідної матеріально-технічної та навчально-методичної бази, у тому числі необхідні навчально-методичні і навчально-наочні посібники, навчально-дидактичне та ігрове обладнання;

утримання відповідного штату працівників, зокрема асистента вихователя інклюзивної групи;

облаштування ресурсної кімнати для проведення психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять.

Порядком організації інклюзивного навчання у **закладах загальної середньої освіти** передбачено, що органи державної влади, органи місцевого самоврядування та заклади освіти створюють для учнів умови для здобуття освіти на рівні з іншими здобувачами освіти шляхом:

належного фінансового, кадрового, матеріально-технічного, методичного забезпечення закладів освіти;

підвезення учнів до закладів освіти і у зворотному напрямку;

забезпечення доступності території закладів освіти, будівель, споруд та приміщень для учнів, забезпечення універсального дизайну закладів освіти. У разі коли наявні будівлі, споруди та приміщення закладів освіти неможливо повністю привести у відповідність з потребами учнів, здійснюється їх розумне пристосування, що враховує індивідуальні потреби та можливості таких учнів, зазначені в їх індивідуальній програмі розвитку;

забезпечення необхідними допоміжними засобами для навчання, що дають змогу опанувати освітню програму, відповідно до Порядку забезпечення допоміжними засобами для навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1289;

облаштування та обладнання ресурсної кімнати та медіатеки;

залучення фахівців (із числа працівників закладу освіти та/або додатково залучених фахівців) для надання корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних послуг (допомоги) відповідно до потреб учнів;

забезпечення доступу учнів до Інтернету, а також за потреби до термінального та спеціального допоміжного обладнання.

Інклюзивні групи подовженого дня створюються та функціонують за кошти засновника відповідно до Порядку створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 25 червня 2018 року № 677, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 24 липня 2018 р. за № 865/32317.

Порядком організації інклюзивного навчання в **закладах позашкільної освіти** передбачено, що організація навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти включає забезпечення:

безперешкодного доступу до будівель, споруд і приміщень згідно з будівельними нормами, державними стандартами та правилами;

принципів універсального дизайну в освітньому процесі;

розумного пристосування (за потреби);

відповідної матеріально-технічної та навчально-методичної бази, у тому числі інформаційно-комунікаційними технологіями, навчально-дидактичним обладнанням та матеріалами;

допоміжними засобами навчання (за потреби);

доступності інформації в різних формах (шрифт Брайля, збільшений шрифт, електронний формат тощо);

індивідуалізації освітнього процесу для вихованців, учнів, слухачів (далі - здобувачі позашкільної освіти) з особливими освітніми потребами, зокрема складення індивідуальної програми розвитку.

Засновник закладу позашкільної освіти забезпечує створення у закладі позашкільної освіти інклюзивного освітнього середовища.

Порядком організації інклюзивного навчання у **закладах професійної (професійно-технічної) освіти** визначено, що організація освітнього процесу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами у закладах професійної (професійно-технічної) освіти передбачає:

створення інклюзивного освітнього середовища та забезпечення психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

приведення території закладу професійної (професійно-технічної) освіти, будівель, споруд та приміщень у відповідність з вимогами державних будівельних норм, стандартів та правил. У разі коли наявні будівлі, споруди та приміщення закладів професійної (професійно-технічної) освіти неможливо повністю пристосувати для потреб осіб з інвалідністю, здійснюється їх розумне пристосування з урахуванням універсального дизайну;

забезпечення здобувачів освіти з особливими освітніми потребами необхідними спеціальними засобами корекції психофізичного розвитку згідно з типовим переліком, затвердженим МОН;

диференційований підхід до розроблення освітньої програми, оцінки та контролю якості знань здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

застосування в освітньому процесі найбільш прийнятних для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами методів і способів спілкування, зокрема української жестової мови та рельєфно-крапкового шрифту (шрифту Брайля), із залученням відповідних фахівців і педагогічних працівників;

забезпечення доступності інформації в різних форматах (шрифт Брайля, збільшений шрифт, електронний формат та інші).

Професійна підготовка або перепідготовка здобувачів освіти з особливими освітніми потребами здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством.

Засновник закладу освіти забезпечує та контролює створення у закладі освіти доступного, безпечного, здорового та інклюзивного чи спеціального освітнього середовища із забезпеченням універсального дизайну та/або розумного пристосування.

Фінансування інклюзивного навчання унормовано:

- статтею 103⁻³ Бюджетного кодексу України;
- постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2017 р. № 88 «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами» (далі – Порядок та умови).

Згідно з частиною четвертою статті 79 Закону України «Про освіту» фінансування у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг, а також придбання допоміжних засобів для навчання, визначених індивідуальною програмою розвитку особи з особливими освітніми потребами, здійснюється за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, коштів місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством.

Для підтримки дітей з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в інклюзивних групах (класах) закладів дошкільної, загальної середньої (крім спеціальних) та професійної (професійно-технічної) освіти з Державного бюджету виділяється відповідна субвенція. Порядок та умови визначають механізм надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами.

Постановою визначено, що за рахунок субвенції здійснюється оплата таких видатків:

проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг), що визначені індивідуальною програмою розвитку, особам з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в інклюзивних класах (групах) закладів дошкільної та загальної середньої освіти, а також особам з особливими освітніми потребами, які у закладах професійної (професійно-технічної) освіти одночасно з набуттям кваліфікацій професійної (професійно-технічної) освіти здобувають загальну середню освіту.

Розподіл субвенції між обласними бюджетами та бюджетами місцевого самоврядування здійснюється відповідно до кількості зазначених осіб з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту у відповідних закладах освіти, та з урахуванням рівнів підтримки таких осіб (кількості необхідних корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних занять) відповідно до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957, і Порядку організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 р. № 530.

Відповідні місцеві ради мають право:

передавати кошти субвенції та залишки субвенції минулих років у вигляді міжбюджетного трансферту іншим місцевим бюджетам;

перерозподіляти у межах відповідного місцевого бюджету кошти субвенції між відповідними типами закладів для забезпечення підтримки осіб з особливими освітніми потребами в повному обсязі.

В умовах інклюзивного навчання корекційно-розвиткові заняття, що визначені індивідуальною програмою розвитку можуть проводитись педагогічними працівниками закладів освіти, введеними до штатного розпису закладу освіти (за рахунок коштів освітньої субвенції), іншими педагогічними працівниками на умовах цивільно-правових договорів (за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами), фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів (в межах робочого часу фахівців), педагогічними працівниками спеціальних закладів освіти (в межах штатної чисельності педагогічних працівників спеціальної школи).

З метою запобігання і протидії насильству та жорстокому поводженню з дітьми в закладі освіти засновник закладу освіти або уповноважений ним орган (особа):

– розглядає усні та письмові заяви (скарги, повідомлення) учасників освітнього процесу, інших осіб про невжиття заходів щодо запобігання і протидії насильству та жорстокому поводженню з дітьми в закладі освіти та приймає рішення за результатами їх розгляду;

– у разі вчинення жорстокого поводження з дитиною керівником закладу освіти - розглядає усні та письмові заяви (скарги, повідомлення) про випадки жорстокого поводження з дитиною в закладі освіти протягом однієї доби з моменту надходження та у разі виявлення ознак жорстокого поводження з дитиною невідкладно повідомляє про це батьків, інших законних представників

дитини, а також письмово повідомляє уповноважений підрозділ органу Національної поліції України та службу у справах дітей;

– вживає заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили насильство або жорстоке поводження з дитиною, стали свідком або постраждали від насильства або жорстокого поводження (частина друга статті 25 Закону України «Про освіту»).
